

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Imádság.

A tiszántúli egyházkerület közgyűlésén elmondta :
dr. Ballazár Dezső püspök.

Házat építeni jöttünk. A Te házat, a Te anya-
szentegyházat, nagy Isten, jó Atyánk! Számoljuk
a pénzünket, mérjük az erőnket, próbáljuk a tudomá-
nyunkat: mindenikben van fogyatkozás. Reá kell
jőnnünk alázatosan, hogy ha Te nem épited a házat,
hiába fáradozunk mi, az építők.

Eddig velünk voltál. Megsokasítottad a keveset ;
gyámolt vetettél gyenge erőnkhez, lábaink szövét-
nekéül, ösvényünknek világosságául igédet adtad. A
magasságból lehajoltál hozzánk: dicsőségednek fényét
reánk vetted; és a kegyelem sátora alatt menedéket
adtál. „Paizsunk és dicsőségünk voltál és felmagasz-
taltál minden ellenségeket és veszedelmeket felett“.

Látván a Te kegyelmed bizonyosságait és annak
felette a Te nagyságodat, hatalmadat és dicsőségedet,
„látván a Te egeidet, a Te kezeidnek munkáit, a hol-
dat és a csillagokat, melyeket Te teremtettél, így gon-
dolkozunk: micsoda az ember, hogy megemlékezel
róla, és az embernek fia, hogy meglátogatod őtet“.

És amikor így gondolkozunk, hálaadással telje-
sedik meg a mi lelkünk és egyben könyörgésnek
szavait tördeljük nagy alázatossággal te elébed.

Láttasd meg velünk az igazságnak amaz útját,
amely az élet kútfejétől indul: oda is téríts meg és
fordíts el bennünket attól, „amelyet a mi tudomá-
nyunk igaznak lát, de amelynek vége halálra megyen“.
„A mi szánknak beszédi és szívünknek gondolatai
legyenek a Te kedved szerint valók, óh Uram, ki
nekünk erősségünk és szabadítónk vagy“.

Tartóztass bennünket a csalárdságnak, hivalko-
dásnak és haragnak beszéditől, sőt inkább az egye-
nesség, alázatosság és szeretet tartsák egybe a mi
tanácsainkat a te dicsőségedre.

Közöld velünk szent Lelked erejét, hogy ne
legyen közülünk „csak egy is elfáradott, sem fáradság-
miatt tántorgó, sem olyan, kinek derekának öve elol-

dódik, sem kinek saruja kötele elszakad“. Legyen
velünk a Te szent Fiad, az Úr Jézus Krisztus az ő
útával, igazságával és életével, hogy forduljon vilá-
gosságra minden sötétség; minden hamisság igazságra
és a bűn halála a szentség és idvesség életére.

Amen.

Beköszönő

Kiss Ferenc theol. tanár székfoglaló beszéde az eskü-
tételkor.

Esküm elhangzása után, kegyes engedelmmükkel
néhány kijelentést óhajtok tenni:

1. az egyházi életünk *megújodása* iránt minden-
felől hangoztatott követelményt, melyet éppen egy-
házkerületünk honorált először e tanszék szervezésé-
vel, ismerem, jogosultságát mélyen érzem s ez irány-
ban minden tudásom s erőm szerint híven munkál-
kodni igyekszem, de a megújodást nem úgy értel-
mezem, hogy van szükség rá vagy nincs, minden áron
újítsunk, új szokásokat vezessünk be, nagyon is
problematikus értékű kísérletezésekkel fogalmi zava-
rokat támasszunk, a templomba járást egyleti össze-
jövetellekkel, az úrvacsóra vételt szent thea-estéssel,
tisztos énekeskönyvünket Hallelujákkal, a gyülekezeti
igehirdetést felelőtlen írásmagyarázásokkal helyet-
tesítsük, mely irányban már döbbenetes túlzások
jelentkeznek, hanem azon bibliai felsóhajtással:
Ujítsd meg a mi napjainkat, *mint vala a régi időben!*

2. Vallom, hogy az egyház üdvintézmény s mint
ilyen, *elégséges* a Krisztushoz vezetni, e tételből folyó-
lag az egyház joga és kötelessége az e célt szolgáló
mindennemű akció bevezetése, irányítása, az egyházi
élet eszközei közé beállítása s így minden ez irányú
maga vagy társulatos kezdeményezés és belmissziói
munka az egyház tudtával s hozzájárulásával nyerhet
létjogosultságot; következésképp minden belmissziói
munka helyes, szükséges és üdvös, mely az egyházban,
az egyház erre rendelt vagy elfogadott szervei által
az egyház végecéljáért, a Krisztusért folyik s minden

belmissziói munka egyházellenes, veszedelmes s a történelem tanúsága szerint szektáskodásra vezet, mely az egyház félretolásával, az egyházon, mint az isteni lélek fuvallatára alakult, tehát isteni intézményen kívül felelőtlenül üzetik.

3. Minden belmissziói munka jogosított s köteles vezetője a lelkész lévén, feltétlenül szükséges, hogy a hittanhallgatók e téren a kellő elméleti s gyakorlati kiképzést megnyerjék. Hosszú lelkési pályám leszűródött tapasztalatait, régebben s újabban szerzett s folyton gyarapítandó ismereteimet, főként pedig példámat vetem hallgatóim elé, hogy *a magyar református egyház szellemével, szervezetével, szükségével meggyező*, hazai viszonyaink között lehetséges, fennmaradásunk érdekében kívánatos összes belmissziói munkákkal őket megismertessem s a Debrecenben megvalósítható intézményes munkákba begyakoroljam. Nem pietista, józan magyar kálvinista vezetők nevelése az eszményem.

4. Végül meggyőződésem, hogy a hitélet megmélyítése s egyházunk céljának elérése érdekében minden kínálkozó alkalmat meg kell ragadnunk, minden bevált belmissziói eszközt fel kell használnunk, de végső elemzésben még sem minden áron egyleteskedésre, külföldi példák kritika nélküli kópiáira s szakadást okozó jelzőkre van szükségünk, hanem *krisztusi szeretetre, apostoli hithűségre s kálvini erkölcsökre*.

E jelben kívánok indulni, munkálkodni, e jelben kérem Isten megsegítő kegyelmét, a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi Elnökség és közgyűlés kegyes jóindulatát s tanártársaim erőt adó rokonérzéseit.

A debreceni egyetem okmánytára.

A miniszter leirata az építési programról és az öt millió befizetéséről.

Az A) alatt csatoltan megküldöm *azon megállapodások tervezetét*, melyeket a tiszántúli református egyházkerülettel *a debreceni tudományegyetem református hittudományi karát* illetőleg kilátásba vettem és melyeknek a debreceni tudományegyetem szervezeti szabályzatában való felvételére, legfelsőbb helyen előterjesztést tenni szándékozom.

C) alatt csatoltan megküldöm 12,765—1913. számú leiratom másolatát, amelyet ez ügyben a tiszántúli református egyházkerület püspökéhez intéztem.

B) alatt idemellékelten megküldöm *a debreceni tudományegyetem fokozatos megnyitására és a tervezett építkezésekről szóló programot*.

Ennek kapcsán közlöm a tek. Tanáccsal, hogy

az 1911 július 9-én 17,419—509. bkgy. sz. alatt közgyűlési határozatának b) pontjában kifejezett kívánalomnak megfelelően *az egyetem aulájának és központi hivatalának elhelyezése tárgyában azon megoldás mellett döntöttem, melynek értelmében az egyetem minden karával és hivatalaival a debreceni Nagyerdőn helyeztetik el*. A város belsejében, a Nagytemplom közelében tervezett építkezés végleg *elejtettnek* tekintendő.

A debreceni tudományegyetem alapkövetését még a jövő ében tervezem.

A B) alatt idemellékelt programot illetőleg megjegyzem, hogy e program maximumát jelenti annak, amit a rendelkezésre álló anyagi erők tekintetbe vételével, a debreceni tudományegyetem mielőbbi fölépülése és minél korábbi időpontokban való fokozatos megnyitása szempontjából kivihetőnek tartok. Készséggel kijelentem azonban, hogy amennyiben az e program alapján készült költségvetési tervvel szemben megtakarítások volnának eszközölhetők, avagy a debreceni tudományegyetem alapjába befolyó állami és városi összegek alapszabályszerű kezeléséről több pénz állana rendelkezésre, ehhez mérten azon leszek, hogy *a beruházások sürgősebb kivitelét és az egész egyetemi tevékenység mielőbbi megnyitását biztosíthassam*.

A debreceni tudományegyetem építkezésének mielőbbi megkezdése, illetve folytatása és a tudományegyetem mielőbbi fokozatos megnyitása érdekében fontos volna, hogy a 101,484—1912., illetve 98,493—1912. számú leiratainkban kifejezett azon óhajom, miszerint a tek. Tanács *szállítsa be az állampénztárba*, a 174,959—911. bkgy. határozatával a debreceni tudományegyetemre felajánlott 5 millió korona összeget, *mielőbb megvalósulna*.

Megjegyzem, hogy az 5 millió korona beszállítására vonatkozó fölhívásomat éppenséggel nem az 1912. 36. t.-c. 3. §-a alapján intéztem a tek. Tanáchoz. Az idézett törvény ugyanis helyes értelmezés alapján csak arról rendelkezik, hogy az új egyetemek céljaira felajánlott összegek alapszabályszerűen kezelendők, de nem tartalmaz rendelkezést arról, hogy a városok által felajánlott összegek mely időpontban szállítandók be az állampénztárba.

A 3. szakasznak oly magyarázata, mely szerint a városok által felajánlott összegek csakis a 2. §-ban érintett időpont után fizetendők be az állampénztárba és mely részben Debrecen sz. kir. város tanácsának 1912. évi november 15-én 14,142., 14,390., 21,413. — 1912. szám alatt kelt felterjesztésében (5. pont 4. bekezdés) is kifejezésre jut, téves értelmezésen alapul.

A tévedés onnét ered, hogy az eredeti törvényjavaslat szövegén a képviselőház pénzügyi bizott-

sága, Debrecen érdekében, a 2. §-ban bizonyos módosításokat eszközölt, az 1913. évi 36. t.-c. szövegének összehasonlítása az eredeti törvényjavaslat szövegével, világosan bizonyítja, hogy e törvényjavaslatnak egyáltalán nem volt szándéka, hogy a városok hozzájárulásának időpontját illetőleg intézkedjék. Az eredeti törvényjavaslatban, valamint a végleges törvény szövegezésében érintett időpont sem az állami költségvetésben előirányzott két millióra, sem a városi hozzájárulásokra, sem egyéb adományozandó összegekre nem vonatkozott, hanem a pozsonyi állami kórháznak az 1912. évi költségvetésben előirányzott összegben mint átalányösszegre, mely természetesen csak akkor volt az egyetemi alapba átutalható, amikor a kórházat a belügyminiszteri tárcából saját tárcámba átvehettem.

A városok hozzájárulásának befizetési időpontját illetőleg természetesen fel kellett tennem, hogy az összegek azzal a szándékkal ajánlottak fel, hogy azok csak akkor adatnak át, illetőleg fizettetnek be, amikor az új egyetemek létesítésének feltétele bekövetkezik, vagyis: mikor az új egyetemről szóló törvény életbe lép. Nem kételkedem, hogy a tek. Tanács ugyanazon szándék által vezetettve, mely a debreceni egyetem létesítésére szolgáló jelentékeny anyagi hozzájárulás felajánlásában jutott kifejezésre, készséggel fog közreműködni a debreceni egyetem mielőbbi megvalósításán; ennek a célnak egyik eszköze, ha a felajánlott összeg mielőbb az egyetemi alapba helyeztetik, úgy, hogy ennek kamatai is az egyetem céljaira fordíthatók legyenek. *Tekintettel azonban a nehéz pénzügyi viszonyokra és nem óhajtván azt, hogy a tek. Tanács a felajánlott összeg kölcsön útján való beszerzésével most túl magas kamatterheket vállaljon magára, nem volna észrevételem az ellen, ha a tek. Tanács a felajánlott öt millió korona tőkének befizetését nem fogadatosítja, hanem e tőke 4 százalékos kamatát a leíratom keltétől számítva, félevenként az állampénztárba befizeti, magát az öt millió koronát pedig legkésőbbben 1916 január 1-én beszállítja.*

Az a nagy lelkesedés, mellyel Debrecen városa régtől fogva a tudományegyetem ügyét felkarolta és az a valóban példaszerű áldozatkészség, mely Debrecen városát előbb a nagyerdői területnek és az 5 millió koronának, újabban pedig a klinikai kórházak számára több mint három millió koronának felajánlására bírta, *azt a reményt kelti bennem, hogy a tek. Tanács az öt millió korona hozzájárulás befizetése tárgyában fentebb részletezett javaslatomat magáévá leendi és így annak elfogadásával a debreceni tudományegyetem mielőbbi felépüléséhez és minél korábbi időpontokban való fokozatos megnyitásához hathatósan hozzá fog járulni*

Egyidejűleg értesítem a tek. Tanácsot, hogy

1912 november 15-én 14,142—14,390., 241., 23—912. szám alatti felterjesztésének 1., 2., 3. és 4. pontjában közölteket tudomásul vettem és utasítottam a debreceni egyetemi kilnikai kórház-telep építésével megbízott Korb Flóris műépítész, hogy a vízvezeték, a csatornázás és a vasuti vágány kihelyezésére vonatkozó munkálatoknak befejezéséről tegyen jelentést. Vonatkozással az idézett felterjesztés utolsó bekezdésében foglalt és 55,157—1912. számú leiratokra hivatkozó kivánságomra, mely kapcsolatban áll az 522., 22,514—1912. bkgy. határozatával, értesítem a tek. Tanácsot, hogy a különböző vagyonelemeknek az állam tulajdonába való bocsájtásával kapcsolatosan csak azon korlátozást tartom beveendőnek, hogy *e különböző vagyonelemek addig maradnak a kincstár tulajdonában, amíg azok a debreceni tudományegyetem és a vele kapcsolatos intézmények céljaira szolgálnak.*

Budapest, 1913 május 20-án.

Jankovich s. k.

A debreceni főiskola.

A tiszántúli egyházkerület véglegesen határozott a negyedfélszázados debreceni főiskola felől.

A kerületi gyűlést megelőzőleg valahára megjött a miniszter leírata, mely alapjában az állam és a kerület közti megegyezés feltételeit tartalmazza.

Ezek szerint a debreceni egyetem az állam és a kerület által kölcsönösen létesítetik. A kerület évi 70,000 koronán kezdődő s a fejlődéshez képest emelkedő évjáradékkal járul a debreceni egyetem fenntartásához.

A debreceni egyetem a régi főiskolából fokozottan fejlesztetik ki, a főiskola falai közt kap egyelőre szállást és az átmenet ideje alatt a kerület viseli annak összes dologi kiadásait.

Természetes tehát, ha a kerület erre az egyetemre bizonyos befolyást és jogokat is nyer. E befolyás megnyilvánul az egyetem elvi elhelyezésében a vén kollégiumban, melynek karaktere természetesen adva van már az egyetem első berendezkedése alkalmával és abban is, hogy az állam köteles a debreceni főiskola jelenlegi tanáraitól gondoskodni.

De meg fog nyilvánulni még inkább a végleges elhelyezkedés alkalmával, a nagyerdei csodás egyetemi városban, hol a református fakultás lesz az egyetlen theologiai fakultás és az építendő református templom lesz az egyetemi templom.

Más fontos jogokat és megbízásokat is vett a kerület.

Az egyetemi tanárképző-intézetet és egyetemi internátust a kerület létesíti.

Ha hozzá tesszük ehhez még azon körülményt, hogy az új egyetemet a várossal a kollégiumtól kiinduló sugárút fogja a tervezet szerint összekapcsolni, úgy, hogy a fejlődés menete ezzel külsőképpen is nyilvánvalóvá lesz; megérthetjük az örömet, mely az új debreceni állami egyetem barátainak szívét elteli. Megérthetjük, hogy a kerület egyhangúlag fogadta el a debreceni egyetem létesítésére vonatkozó pontozatokat s hogy köszönetet szavazott a kerület vezetőinek, az egyetem létesítésében sokat fáradozó elnökeinek: gróf Degenfeld József főgondnoknak, dr. Baltazár Dezső püspöknek és gróf Tisza Istvának, a sikeres tárgyalások előmozdítójának.

A köszönetre és a méltató szavakra valóban rá is szolgáltak. Azokhoz hozzájárulunk mi is. Hiszen megtették, amit tehettek és megmentették, amit lehetett. Egyetemmé emelték a debreceni főiskolát, befolyást szereztek erre az egyetemre és egy új fejlődés alapját vetették meg. Ez mind igaz van és ez mind igaz. Azon kívül az is tény, hogy a régi kollégium egyébként teljesen érintetlen maradt. Megmaradt a kettős nagy főgimnázium, a tanítóképző és a vele összekapcsolt intézetek. Megmaradt a Nagykönyvtár, melynek látogatottsága a 20,000-en felül van és egymagában is hatalmas, nagy, bár még ma sem méltányolt intézmény. Tudjuk azt is, hogy a tanárképző, egyetemi internátus, leánygimnázium mellett az intézmények egész sora van még tervbe véve s hogy különösebben egy református lelkészképző intézet szervezése is elkerülhetetlenül be fog következni.

Mindezek dacára nem titkolhatjuk el, hogy az általános közörömben osztozni nem tudunk s a debreceni református egyetem eszméjének sirbatételét (feleljen érte a református egyetemes egyház) és a debreceni százados főiskola megszűntét szívünkben fájlatjuk.

Ez a nagy, dicső múlttal bíró főiskola, ez az alkotmányos szabadságért annyit vérző s a magyarságot megtartó református egyház más kifejlést és méltánylást érdemelt volna.

Dr. Ferenczy Gyula.

Emlébeszéd

B. e. Kiss Áron püspök síremléke előtt 1913 május 28.
Elmondta Görömbel Péter esperes.

Megdicsőült Püspök, Atyánk! Elhagytál ugyan bennünket, de azért mi felkerestünk; íme lásd, itt vagyunk sirlakod körül; körülted, mint egykoron a való életben; itt vagyunk körülted a halottak országában, ahol a te nagynevű és dicső elődeid, a Méliusz Péterek, Budai Esaiások, Szoboszlai Pap

Istvánok, Balogh Péterek, a Révészek szellemei lengenek körül bennünket! Itt van a te ifjú hivatali utódod (dr. Baltazár Dezső)... Itt vannak a te egykori hűséges társaid, az esperesek, habár a régi gárda egy kissé megfogyatkozott és megváltozott. Itt van a te régi elnöktársad (gróf Degenfeld József), ki tégedet életedben olyan híven támogatott s lehet mondani, hogy szinte karjain hordozott. Itt vannak elhagyott szeretteid, tisztelőid. Itt vannak, itt vagyunk és szeretnők még egyszer itt is felújítani a régi, reád vonatkozó kegyeletes emlékeket.

1815—1908. Születés és halál!

Kevés híjján száz esztendő! Ebben a keretben és korban folyt le a te közel száz esztendőre terjedt életed! Születésed, iskolázásod, szárnypróbálgatásod, munkálkodásod, vezető szereplésed. Küzdelmeid, szenvedéseid, alkotásaid emlékei vannak e közel száz évi időhöz kötve.

Száz esztendő!

Minő kormozgató eszmék, irány- s életelvek merültek fel ezen száz esztendő elfolyása alatt vallási téren, az erkölcsi világban, a keresztyén egyházban, a haza és a magyar nemzet és a társadalom életében és a tudományok világában, — bajos volna azokat egy közel száz évet élt és e korban kimagasló, vezető ember sírkövénél csak vázlatosan is felsorolni!

Valamint azt is, hogy ezen eszmék, elvek és tudományos nézetek, találmányok s alkotások mennyiben voltak előnyösek vagy hátrányosak azon munkakörre, melyben a dicsőült forgolódott, munkálkodott, vezérekedett: a református egyház, a református vallásra, a krisztianizmusra; tehát azt is most csak felvethetjük, de meg nem oldhatjuk; úgyszinté azt sem, hogy szűkebb körben, hazánk életében, milyen befolyással voltak ezek magyarországi református egyházunk életére s történetére.

Hogy minő állást foglalt el ezekkel szemben b. e. Kiss Áron, mint lelkész, mint évtizedeken át esperes és tizenöt éven át tiszántúli püspök, azt majdan az egyháztörténelem-írók fogják kimutatni. De az tény és bebizonyított igazság, hogy 93 évre terjedő élete alatt ott volt mindenütt, ahol a református vallás és egyház, a magyar haza érdeke és szabadsága s a haladás követelménye volt szóban. Ott volt már iskolai életében, a múlt század 30-as éveiben, a sárospataki főiskolában, a Szemere Bertalan, Kazinczy Gábor s Erdélyi János társaságában, a nemzeti ébredés korszakában, midőn a magyar nyelv jogaiért küzdött az ifjúság s az ifjúság közlönyében már akkor versei jelentek meg! S ettől kezdve hű maradt lantjához, költői hajlamához haláláig. Alig lépett az egyház szolgálatába a szatmármegyei Porcslán (1843), csakhamar (1846) egyházmegyei aljegyző, majd szatmármegyénel táblabíró, ami egy

református falusi lelkésznél amilyen szokatlan, épen olyan rendkívüli megtiszteltetés volt; 1848-ban egyházmegyei főjegyző s Budapesten, a vallás ügyében báró Eötvös József által összehívott értekezleten egyházmegyéjének a képviselője, s még ugyanazon év őszén a szatmári önkéntes honvédek tábori papja. Az elnyomatás időszakában (1850—60) kiteve ezerféle zaklatásnak, idézésnek, vallatásnak. Midőn azonban ezeket férfiasan átküzdötte, átszenvedte, a pátenzküzdelem alatt tanúsított viselkedéséért s írói érdemeiért, 45 éves korában a szatmári egyházmegye esperesévé választja. A szatmári egyházmegye esperesi székében végzett munkáiról s alkotásairól 1886-ban, 25 évi esperesi szolgálata alkalmából, egy külön emlékkönyv adatott ki, melyben az azon kori egyháztörténet írója megtalálhatja alkotásait s méltatni is fogja elévülhetetlen érdemeit. Itten most csak annyit, hogy ebben a korban s esperesi elfoglaltatásai között is értékes, nagybecsű irodalmi munkásságot fejtett ki az 1859-ben megindított „Sárospataki Füzetek”-ben, a „Protestáns Egyházi Iskolai Lapok”, a „Lelki Kincstár” és az „Egyházi Könyvtár”-ban. Külön kiadta magyar nyelvre fordítva a Geleji Katona István-féle „Egyházi Kánonok”-at és a Szatmármegyében tartott négy első protestáns zsinat végzéseit. És ezeken kívül számos kisebb-nagyobb dolgozatai, beszédei, predikációi láttak napvilágot. Majd a konvent s a zsinatok megnyitásával előbb mint az egyházmegye képviselője, legutóbb mint püspök, tagja volt mind a kettőnek. S talán azt is érdemes megemlíteni, hogy mint református püspök, a magyar főrendiháznak egy alkalommal korelnöke, ami előtte soha sem történt meg.

Ilyen értékes munkában töltött évek után, kormányzati, irodalmi, szónoki és tudományos téren szerzett érdemeiért a tiszántúli nagy egyházkerület, Révész Bálint halála után, 1892-ben püspökévé választotta.

Az 1892-dik év körül nehéz, átmeneti idők következtek egész magyarországi református egyházunkra s ennek kebelében Tiszántúli egyházkerületünkre is. Ámbár ez az átmenet az autonómiával, önkormányzati joggal rendelkező református egyházra nézve kezdetét vette már az *elemi-* (1868. évi 38. t.-c.) és a *középiskolai* (1883. 30. t.-c.); sőt a *főrendiházról* (1885. 7. t.-c.) alkotott törvényekkel; melyek az elemi és középiskolákat tartó református egyház szabad rendelkezési jogát — autonómiáját — mintegy megsemmisítették, a református püspökök egy részének a főrendiházba való bevitelével pedig — legalább e részben — a római katolikus egyházak előjogát törölték el; mindazáltal az egyháznak az államtól való elválasztását mégis inkább a 90-es éveknek a házassági jogról (1894 : 31. t.-c.); a gyermekek val-

lásáról (1894 : 32. t.-c.); az állami anyakönyvekről (1894 : 33. t.-c.) és a vallás szabad gyakorlásáról (1895 : 43. t.-c.) alkotott törvényei indították meg. Hogy milyen állást foglalt el ezen átmeneti törvényekkel szemben a mi püspök-atyánk s milyen előnnyel vagy hátránnyal jártak ezen törvények az ő idejében magyarországi református egyházunk és tiszántúli egyházkerületünkre és közelebbről debreceni főiskolánkra, általában a református egyház önkormányzatára: azt szinte az egyháztörténelem és a közoktatás történetének írója lesz hivatva kimutatni.

De azt, hogy ugyancsak az ő püspöksége idején a *lelkési fizetések* kiegészítéséről (1898 : 14. t.-c.) és a *tanítók járandóságainak* kiegészítéséről (1898 : 26. és 1907 : 27. t.-c.) alkotott törvények a régi autonómia sáncait betemették, már most is s a jövőben még inkább érezni és tapasztalni fogjuk.

Ime, tisztelt közönség! közel száz esztendő elfolyása alatt, egy vezető ember félszázadra terjedő élete alatt, milyen mérhetetlen változások!...

És míg az itt nyugvó Méliusz Péter kora a magyarországi református egyház életében az első szervezkedés, — s hogy a legújabb korhoz jöjjünk, — a Buday Ésaiaé az öntudatra ébredés, a Szoboszlai Pap Istváné az elnyomatás, a Balogh Péteré az újraébredés, a hatalommal való szembeszállás, birkózás, mérkőzés s végül is a diadal, a Révész Bálinté az egyház újból való szervezésének (konvent, zsinat) — a Kiss Ároné és az ő éles látásu, erős kezű és bölcs elnöktársának (gróf Degenfeld József) kora pedig, egyházban és iskolában az állammal való szövetkezésnek a kora; mikor a bár önállását csak részben visszanyert állam a maga hegemoniáját teljesen megalapítja s habár nem teljes mértékben is, de minden kulturális nemzeti intézményünknek fölibe kerekedik s azoknak a célját és irányát ő szabja meg!

Hja, hiába! a környezet hatása, befolyása alól magát senki ki nem ragadhatja. Mint a bölcsész-költő mondja: „A kor folyam, mely visz vagy elmerít: úszója s nem vezére az egyén” (Madách). Te is, megdicsőült püspök-atyánk! a te bölcs s erős karu elnök-társaddal, az állammal való szövetkezéssel korszakot alkottál! Neved, szellemed, mint e korszaknak egy része, egy rétege fog élni tiszántúli református egyházkerületünk és debreceni főiskolánk életében és történetében. Emléked, arcképed itt lesz e sir-emléken, hogy akik egyszer-másszor ide vetődnek, azokat az emlék s a te képed és szellemed buzdítsa, lelkesítse egyházért, hazáért, tudományért, ideálokért, haladásért, felvilágosodásért lankadatlanul, kitar-tással, a szív utolsó dobbanásáig való munkálkodásra. Krisztus volt vezéred, irányadód életedben s az Ő evangélioma volt támaszod, útítársad minden dol-

gaidban. Itt vannak, itt öröknek azok most is sírod felett! Te pedig, dicsőült püspök-atyánk s a te korzakalkotó társaid egymás társaságában itt maradtok s immáron egyenlővé lettetek, habár talán az életben más-más, külön-külön irányban, korban és eszközökkel küzdöttetek is; mert Isten a nagy világalkotó így akarta. Ő pedig, — a bölcs Teremtő — vezeti utódaitok által s mindnyájunk által magyarországi református egyházunk és tiszántúli egyházkerületünk életének a folyását tovább-tovább... hogy hová?... előre!... az örök fejlődés s tökéletesedés felé!... az istenországa felé!...

...Legyen neki dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás mindörökké!...

Mi pedig, szinte hozzátok hasonló rövid életű és halandó emberek, ide hagyjuk már sírod s rábizzuk a dajkálkodó természetre. Földi életedben te énekeltél a természetről, virágokról, égi madarokról; ezután a virágok fogják pártul sírod, a madarak fognak felette énekelni s az enyhe szellő fog játszani, enyelegni sírodnak virágaival. Az örökélet hitével lelkünkben, a feltámadás reményében szívünkben, Isten veled.

Isten lelke és gondviselése örökjék sírod és szeretteid felett. Ámen.

A debreceni egyházmegye lelkészi értekezlete.

Sorba venni az egyházközségeket, s az egyházmegyei lelkészi értekezletek vándorgyűlésezésével is munkálni a belmissiói feladatokat: ez már régi gyakorlat a debreceni egyházmegyében. Ez a gyakorlat nyert folytatást folyó hó 21-én, amikor huszonkét lelkész (Debrecenből főtiszteletű püspök urunkkal együtt öt) gyűlt össze Hencidán, hogy a szokásos tavaszi értekezletet megtartsa. A szomszédos bihari egyházmegyéből is volt jelen egy pár lelkész, a vidéki tanítóság pedig feltűnően szép számmal volt képviselve. A résztvevők egyrésze 21-én reggel érkezett meg, köztük főtiszteletű püspök úr is, akit az esztárpocsaji állomásra érkezéskor nagy közönség várt. Bélteky Lajos pocsaji lelkész üdvözölte őt őszinte, meleg szívből származó, lelkes beszédben, melyre püspök urunk a közönség lelkes éljenzése mellett szívélyesen válaszolt. Az állomáson végtelen hosszú kocsisor, diszes uri fogatokkal állott rendelkezésre, melynek élén jóképű alföldi legények bandériuma vezetett. Esztár végén az ünnepi ruhát öltött iskolai növendékek álltak sorfalat s kiáltoztak éljent. Alig egy órai kocsizás után megérkeztünk a zászlókkal díszített, csinos alföldi faluba, Hencidára, hol az érkező püspök kocsija elé a közönség virágokat szórt.

A paróchia előtt Veress Bálint, Hencida agilis lelkésze fogadta az érkezőket s üdvözölte lelkesen püspök urunkat, egy kis leányka pedig diszes virágcsokrot nyújtott át püspökünknek. A törvényhatóság is lerótta püspökünk iránt érzett őszinte tiszteletének, meleg ragaszkodásának adóját: *Baranyi Tibor*, a berettyóújfalui járás szolgabírája, járasa területén tiszteletteljesen üdvözölte püspökünket, ki előtt immár nem első ízben jelenik meg üdvözléssel. Ezzel a fogadás még nem ért véget. Veress Bálint lelkész barátunk a még mindig ifjú lelkű és kedélyű Könyves Tóth Kálmán debreceni lelkészt is külön beszédben köszöntette, aki az utazás fáradalmaival nem törődve, sietett a hencidai egyház körébe, melyhez őt a régi múltnak édes emlékei fűzik. Meghatottan válaszolt a figyelmes megemlékezésre épen a hencidai reminiscenciákon elmerengő költő-pap s örömteljes szavakban köszönte meg az ovációszámba menő üdvözlést. Ízléses kis kerttől övezett, diszes lelkészi lakra vonult aztán be a vendégek serege. Kellemes látvány volt a nagy szorgalommal ápolt, kis park-számba számítható kert, melynek kertész-mestere maga a lelkész. Bent, a kényelmes beosztású, az egyházközség szíves áldozathozatala árán nemrég épült paróchián a gazdagon terített asztalok mellett reggelihez ült a társaság. Kilenc óra után a harangok hívó szavára a templomba vonultunk, mely már színig telve volt a drága munkanap ellenére is áhítatos közönséggel. A gyülekezet éneke után a helybeli dalegylet férfikara alig várt sikerrel hatásos egyházi éneket zengett, melynek elhangzása után főtiszteletű püspök urunk lépett a szószékre. Meghatottan mondtuk utána mindnyájan lelkünket a mennyei trón számolyához emelő, szívből fakadó, a legbensőbb áhítat hangján rezgő imádságot s leborulva hallgattuk a megáldó szavakat, melyekben az imádkozás nagy mestere, áldásra terjesztve ki karjait, áldást mondott a gyülekezetre, annak kicsinyjeire és nagyjaira, határa ra, a Krisztus anyaszentegyházát építeni törekvő mostani egybegyülekezés munkájára. Majd Jánosi Zoltán debreceni lelkész tartott Lukács evangéliuma XXIV. részének 36. versét vevén alapigéül, nagy szabású egyházi beszédet. Beszélt arról a békeségről, melyet mi már nem érhetünk meg, melynek napja csak akkor derül fel, amikor az embereket, a társadalmat kasztokra szaggató választófalak eltűnnek, amikor a testvériség, az egyenlőség, a szabadság nem csupán óhajítás tárgyai lesznek. Addig azonban harc lesz az élet, harcolnunk kell az igazság kardjával, míg a Krisztus országa, az Isten országa a földön megvalósul. Hihetetlen hatása volt a tartalmas beszédnek, mit a Jánosi Zoltántól megszokott előadói természetesség, sokszor drámai kitörés ezerszeresen fokozott. A kö-

zönség előkelő intelligens tagjai susogása: „ah, ha mindig így tanítanak mindenütt a keresztyén vallást, megtanulnók, mi is hát a Krisztus tudománya!” Jellemző megnyilatkozás, sok, sok irányban... Még egy buzgó záró ima, aztán a dalárda ismételt szíven sikerült éneke s a gyülekezet éneke után néhány percre kimentünk a templomból, hogy aztán az összejövetel tulajdonképeni feladatához kezdjenek a szereplők. *Dávidházy János* esperes, mint a lelkesi értekezlet elnöke figyelmet lekötő megnyitó beszédet tartott, melyben borongó kedéllyel ecsetelte azokat a körtüneteket, amelyek a Krisztus anyaszentegyházának testét kivált épen napjainkban ijesztő módon megtámadták. Ezek ellen vette fel a harcot egyházmegyénk lelkesi értekezlete, midőn az egyes gyülekezetek meglátogatása alkalmával értekezéseivel, népszerű felolvasásaival az annyira kívánatos belmisszió feladatát munkálja. Végül felszólította az értekezést ígérőket az előadás megtartására. Sinka Sándor egyházmegyei világi tanácsbíró olvasta fel elsőben *Öregek és ifjak* cím alatt nagy figyelemtől kísérve lapunkban közölt felette érdekes értekezését. A találó jellemzések, rajzoló vonások a dekadenciának indult aggodalmas nevelési irányzat feltárása szomorú hangulatot keltett. A sok helyen finom szatira-árnyalattal érintett körtünet rajzolása gondolkozóba ejtett mindnyájunkat. Sinka Sándor után *Kathó István* berettyóújfalui tanító tartott értekezést az iskolai és családi nevelésről; úgy a tárgyválasztás, mint annak szerencsés formába öltöztetett kidolgozása kiválóan alkalmasnak bizonyult arra, hogy a téma körébe tartozó jelenségek élénk, figyelmet keltő vetítésével a nagy közönség, a nép figyelmét is megragadja s az elébe tartott tükörben saját viselkedésében jelentkező visszás vonásokra reáismerjen.

Mondanom is felesleges, hogy mindkét felolvasót bőven kiérdemelt elismerésben részesítette a nagy közönség nemcsak odaadó figyelmével, melynek élénkségét szüntelenül észleltük, hanem a lelkes éljenzéssel is. Ezzel *Dávidházy János* elnök a közönség meleg érdeklődését megköszönve, rövid beszédben az értekezleti gyűlést bezárta. A tanulságos összejövetelről a gyülekezet buzgó éneklése között távoztunk a templomból. Széteszlás után főtiszteletű püspökünk az egyházmegyei lelkesi kar, a környékbeli tanítók, a helybeli izraeliták küldöttsége, a községi előljáróság tisztelgését fogadta, szívélyesen is kezét fogva az üdvözlőkre adott találó válaszokon kívül a küldöttség valamennyi tagjával s így, mint egyébkor is igen sokszor ilyen alkalommal, a zsidó küldöttséggel is.* Kellemes visszaemlékezésre adott

* Nem is lett volna jó ami püspökünk... esztergomi primásnak... Szerk.

alkalmat a község derék főjegyzőjénél tett látogatás: ezelőtt mintegy 28 évvel három diák kopogtatott volt be a hencidai főjegyző ajtaján, aki vendégszeretetről messze földön ismeretes volt. A legkisebbik diák még csak negyedik gimnázista volt, két testvérbátyjával Hajdúböszörményből gyalog indult útnak, hogy bérces hazánkat, Erdélyt beútazza. Az első kikötő-állomás Hencida volt, hol a főjegyző családjával együtt meleg atyai szeretettel fogadta az ifjú vándorokat s olyan kényelemben részesítette őket, aminőben egész útazásuk alatt csak ritkán volt részök. Kinek lehetett volna akkor csak sejtelve is arról, hogy a kis diákok legfiatalabbika ezen a napon mint a magyar honi legnagyobb egyházkerület rajongó szeretettel körülvelt püspöke lépi át a vendégszerető család küszöbét?...

Majd látogatásokat tett püspökünk, mindenkor gyakorolt szokása szerint. Ennek végeztével az óvodai két tágas teremben társas ebédre gyűlt össze a közönség. Az udvaron hatalmas kondérokkal megrakott konyha körül magyar gazdasszonyok sűrögtek-forogtak a derék lelkesné direkciója alatt. Izletes ebéd került a magyar asszonyok keze alól az asztalra s jó magyar bor emelte a hangulatot, meg az a sok pohárköszöntő, amidőn püspökünk, esperesünk, *Jánosi Zoltán*, Sinka Sándor, a hencidai egyház presbiteriuma *Veress Bálint* lelkeszel együtt voltak a dikciók hálás tárgyai. Hasznosan s kellemesen eltöltött nap emlékével estve oszlottak haza a vendégek, a helybeliek pedig estve vidám zeneszó mellett táncolva, diskurálva tették még emlékezetesebbé azt a napot, melyen Hencidának püspöki vendége volt. Végül hagytam annak a megemlékését, hogy püspök urunk fáradságot vett magának arra is, hogy az egyház anyagi ügyeinek vezetését az irodai szolgálat állását, az anyakönyveket megvizsgálja. Mindeneget rendben talált. De micsoda kívánni való volna is még ott, ahol a mi kedves barátunk, *Veress Bálint* intézi, vezeti a dolgokat? R—r.

Helyreigazítások.

— Pesti hírek, a szenteknek is stb. című közleményünkre több felszólalást vettünk, miket alább szószerint is leadunk. Leadunk, noha nem helyreigazítás, hanem beismerés foglaltatik benne. Beismerése elsőben is annak, hogy az új hit és egyház hívei, akiket velünk jóformán még csak a közigazgatási egység tart össze, (érzelmi, tani és liturgiai tekintetben már elváltunk egymástól), nem olyan szentek és önzetlenek, amilyeneknek magokat hirdetik, hanem ugyanam élelmesek. A magok embereit tolják előtérbe és a régi református

egyházzal tartják el embereiket, ha amolyan fél-ember módra is. Ami a gimnáziumi vallástanárságot illeti, arra vonatkozólag csak az a megjegyzésünk, hogy volt-e az illető helyettesnek vallástanári képesítése? Ha volt, formailag rendben van a dolog. Ha nem volt, nincs semmi értelme a Ravasz igazgató úr sorainak, ki különben, mint tudjuk, nem az élő keresztyén egyház és a Bethánia nevű családi hitbizomány főgimnáziumának, hanem a pesti református egyház főgimnáziumának igazgatója tartozik lenni. Egyebekre s különösen a deficitre vonatkozó megnyugtatót különben tudomásul vesszük. Szerk.

I.

Nagytiszteletű Uram!

A D. P. L. legutóbbi számában egy olyan tájékoztatásról (hogy ne mondjam: rosszakaratról) tanúskodó cikk tárgyalja a budapesti református egyház dolgait, hogy azt lehetetlen szó nélkül hagyni. A kollégáimra vonatkozó állításokra majd megfelelnek nekik maguk, ami az én tejfölleszedésemet illeti, az igazság erre vonatkozólag ez: Mivel a jövő tanévben a Bethánia-Egyesület körében óhajtok nagyobb, — de anyagilag nem honorált — munkát végezni, kértem a budapesti református egyháztanácsot, hogy engem, felmentve a terhes kárvintéri segédlelkései szolgálattól, félórászámos és *jélfizetéses* (1100 K) hitoktató *segédlelkésznek* alkalmazzon. Döntés erre nézve még nem történt, de arról, hogy félmunkáért teljes fizetést kapjak, absolute szó sincs és nem is lehet.

Helyreigazító soraim szíves közlését kérve, maradtam nagytiszteletű uramnak kész tisztelője

Vargha Tamás,
ref. segédlelkész.

II.

A Debreceni Protestáns Lap folyó évi május 24-iki számában „Hírek a fővárosból, vagy a szenteknek is maguk felé hajlik a kezük” címen valamely aggódó jólelkű férfiú, akinek a budapesti református egyház és főgimnázium dolgaiért fájt meg a feje, olyan különös híreket szállított Debrecenbe, s olyan furcsa tónusban mondja el ezeket az alapjában téves és hamis információ alapuló újságjait, hogy tisztán az igazság érdekében kötelességünknek tartjuk a következőket kijelenteni:

Egy szó sem igaz abból, hogy Csűrös István vallástanárunk, hazatérve külföldi útjáról, nem jön vissza főgimnáziumunkba, s helyét ifjabb Szabó Aladár fogja elfoglalni a vallástanári katedrán. Az az igazság, hogy Csűrös szabadsága lejárván, elfoglalja régi helyét úgy a főgimnáziumban, mint az

internátusban, vagy — ha már így jobban tetszik — a nemes ifjak kollégiumában. S az az igazság, hogy ifj. Szabó Aladár az 1912—13-iki iskolai évre az iskolánk és Csűrös iránt való szeretetből igazán tiszteletre méltó önzetlenséggel vállalkozott évi 1500 koronáért az összes vallástanári teendők elvégzésére, s ennek a feladatának hozzáálló komolysággal és becsülettel kiválóan meg is felelt.

Végül, hogy érdemleges vitába ne bocsátkozzunk a tisztelt tudósító úrral, aki ugyan kijelenti, hogy a budapesti egyház dolgaiban nem akar beleszólani, de akinek mégis a mi legbelsőbb dolgainkért s a mi egyházunk 40,000 koronás deficitjének miként való törlesztéseért nincsenek békés álmai, s különösen haragszik a Bethániára, bátrak vagyunk tisztelettel megjegyezni, hogy nem folyik itt Pesten olyan nagyon a „tejfölözés”, amint tudósító úr gondolja, s hogy mi — ha megengedi tudósító úr — az élőkeresztyének s a Bethánia becsületes munkájának csak örvendő tudunk, mert a pesti egyház szépen megindult szellemi és anyagi előhaladása megteremtésében e munkának igen jelentékeny része van; az említett négy ifjú lelkész közül pedig valamennyi a mi főgimnáziumunknak kiváló növendéke volt, akikre csak büszkeséggel tekintünk.

Budapesten, 1913 május 26.

Ravasz Árpád,
ref. főgimn. igazgató.

Az egyházkerület közgyűlése.

Május 28-án, reggeli 9 órakor vette kezdetét a főiskola dísztermében a tavaszi egyházkerületi közgyűlés a rendes elnöklét alatt. Dr. Baltazár Dezső püspök úr magas szárnyalású imádságot mondott, gróf Degenfeld József főgondnok úr pedig nagyhatású megnyitó beszédet tartott, melyet lapunk élén jövő számunkban fognak közölni. Az első percek a megnyitás után a megalakulás munkája vette igénybe. Sorba jöttek a megjelenésben gátoltak bejelentése, a szatmári tanárképviselőválasztás eredménye, a képviselők igazolása és a megjelentek számbavétele s megállapított, hogy 103, szavazati joggal fölrüházott közgyűlési tag van jelen. A tárgysorozat óriási munkaanyagot ölel fel. Igen szerencsés inventióval a tárgyak csoportokba vannak a tárgysorozatban osztva, kezdve a fontosabbakon, ú. m.: I. *Megnyitás*, 13 tétellel. II. *Konventi leiratok* 17 számmal. III. *Bizottságok*, bizottsági jegyzőkönyvek s egyéb jelentések 22 tétellel. IV. *Egyházmegyéék felterjesztései* 63 tétellel. V. *Felebbezett ügyek* 12 tétellel. VI. *Főiskolai ügyek* 101 tétellel. VII. *Egyházkerületi tanügyi bizottsági jegyzőkönyv* 22 tétellel. VIII. *Népiskolai tanügyi bizottsági jegyzőkönyv* 43 tétellel. IX. *Adásvételi és kölcsönügyek*, cserék, díjlevelek stb. egyházmegyenként tagolva 127 tétellel. X. *Végül bírósági ügyek*, közigazgatásiak 12 tétellel és fegyelmi 9 tétellel. Látni való ezekből, hogy 21 bírósági

ügydarabon kívül négyszázon felül járó ügydarab várja a közgyűlés bölcsességétől és odaadó türelmétől az elintézését.

Kiss Ferenc főjegyző az egyházmegyei tisztújítások (esperes és gondnok) eredményét jelenti be s konstatálja, hogy némely képviselői állásra adott szavazatok szinte tréfás eredményt produkálnak, amikor egyik presbyterium elhalt egyénre, egy másik nőre adta a szavazatát, egy harmadik pedig oda nyilatkozott, hogy nem ismervén a jelölteket, senkire se szavaz, hanem csatlakozik pl. a többséghez. Hát bizony ezek a mosolyt keltő jelenségek is erősen dokumentálják annak a javaslatnak a helyességét, mely a tanintézetek képviselőinek választási jogát a tanintézetekre célozza ruházni.

A megnyitó imádság és elnöki beszéd a Kiss Ferenc indítványára felvételik a jegyzőkönyvbe egész terjedelmében. Az elnöki megnyitóban foglalt indítványok elfogadtattak. A miatt a körülmény miatt, hogy egyházkerületünk csak 34 zsinati képviselőt küldhet s a régi felsőszabolcsi egyházmegye nek ketté történt osztása következtében az eddig követett rendszer szerint a két új egyházmegye szavazati jogát lehetetlenség igazságosan megosztani, az egyházkerület, belkörü joga lévén a választás módja felett határozni, az elnökség indítványára a közgyűlés a zsinati képviselők választásának foganatosítását a lajstromos szavazási módszer szerint rendeli el.

Futó Zoltán egyházkerületi egyházi jegyző hivatkozással esperessé történt megválasztása következtében megszaporodott hivatalos teendőire, benyújtotta jegyzői állásáról szóló visszavonhatlan lemondását. A közgyűlés méltányolván a lemondó jegyző indokait, kiváló érdemeinek elismerése mellett — megalkudván a megváltozhatatlan helyzettel — elfogadja a lemondást, de kéri Futó Zoltánt, hogy az állás betöltéséig a jegyzői teendőket szíveskedjék elvégezni; a megürült állásra való szavazatok beadása határidejéül a szavazatbontó küldöttség kinevezése mellett, folyó évi augusztus hó 1-ső napját tűzi ki.

Ezzel kapcsolatban szintén elrendelte a közgyűlés, hogy a dr. Matolcsy László lemondása következtében megürült tanárképviseleti állásra vonatkozó szavazatokat ugyanerre az időre adják be a presbyteriumok.

Dr. Kun Béla egyházkerületi levéltárnok jelenti, hogy a régebbi levéltári iratok rendezését befejezte és így a rendezés munkája a súlyosabb részen túlesett. A költségekre engedélyezett 1000 koronából 580 korona van felhasználva, a rendelkezésre álló 480 korona a rendezés hátralevő munkájára elég lesz. A jelentéssel kapcsolatban arravaló hivatkozás mellett, hogy a főiskolai igazgatótanács jegyzői teendőinek reá bizásával hivatalos munkája nagyon megszaporodott, kéri a levéltárnoki tiszt folytatása alól való felmentését. A közgyűlés a lemondó levéltárnok érdemeinek elismerése mellett, az indokolt kérelmet teljesíteni kívánja s egyúttal a levéltárnokságra Kiss Ferenc egyházker. főjegyzőt választja meg.

A konventi megkeresésekre jérülven a sor, tudomásul vette a közgyűlés, hogy a konvent a tőlünk sürgetett közigazgatási törvénytar kiadását megfelelő magyarázatokkal ellátva, a parochiális könyvtári kiadványok keretében célba vette. Az igen sok kifogás alá eső egyetemes névtárból 600 példány át-

vételének a garantálását kívánja tőlünk a konvent. A közgyűlés csak akkor hajlandó az ügyletbe bele menni, ha a névtár csak egyszer jelenik meg négy évenként. Nem lett volna felesleges azt is kikötni, hogy beosztása, egész rendszere célszerűbb legyen, azonkívül hibátlanul, fogyatégmentesen legyen kiállítva. Valóban ideje lesz, ha tisztába jövünk azzal, hogy saját egyházkerületi névtárunkra, minden évben elkerülhetetlen szükség van. Már most a kétféle névtár költségét nagyon terhes dolog az egyházközségeknek viselni. Konstatáljuk, hogy saját névtárunk legutoljára 1909-ben jelent meg, azóta pedig vajh mi sok változás történt, mit látnunk kellene. Értesíti a konvent az egyházkerületet, hogy a lelkészek lakáspénzének a nyugdíjba való beszámítása a nyugdíjintézeti törvény megváltoztatását vonná maga után, annál fogva a kérdésben csak a zsinat intézkedhetik.

Ugyancsak a konvent a kegyeleti év kérdésében most arról a határozatáról küldött értesítést, hogy egyelőre, míg a zsinat határozhatna, az egyes egyházkerületek ide vonatkozó helyi határozatai maradnak érvényben. A csepei vallásszérelmi ügyből kifolyólag figyelmébe ajánlja a konvent a kerületnek, hogy a felmerült esetekről szóló panaszos jelentés idejében terjesztessék fel, hogy az elévülés be ne következhessek. A lelkészi korpótlékok a nyugdíjba be lesznek számítva. Az állandó káplántartó helyek ügyével csak 1914-ben foglalkozhatik a konvent. Nem teljesítheti a konvent azt a kívánságot, hogy a káplántartási díjak negyedévenként előlegesen folyósíttassanak. Itt aligha tévedés nincs a dologban. Megelégednénk már azzal is, ha évnegyedekint utólagosan bár, de pontosan lehetne azt kapni. Mindezeket még pár kisebb jelentőségű konventi határozattal együtt a közgyűlés tudomásul vette.

Azonban a fenfartói járulékot nem az egyházközségekkel, hanem a korpótlékélvezőkkel kívánja a konvent fizettetni. Igaz ugyan, hogy amíg a korpótléknyújtás törvényhozásilag biztosítva nem lesz, addig felesleges ebben a kérdésben vitalkozni: de azt a közgyűlés nem találja elfogadhatónak, hogy a fenfartói járulékot is a lelkészek fizették. Ilyen értelemben keresi meg a konventet. Érthetetlen dolognak tartjuk, hogy amikor az egyházi törvények a fenfartói 2%-os járulékot az egyház terhéül írják elő: ebbe a kérdésbe a konvent beléavatkozik s így törvényt változtat. A lakásbéreknek a betudása kérdésében nem így fogta fel a kérdést.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

— Csokonainak egy alkalmi költeménye egykorú kiadásban. A Csokonai-kör ismét egy erekljeszamba menő régi könyvnek jutott birtokába. Dr. Medveczky Károly reáliskolai tanár ajándékozott a körnek egy orvosi munkát, amely 1794-ben jelent meg e címen: *A' borbély tanításoknak első darabja... mellyet ki-adott Rácz Sámuel a' szabad Mesterségeknek, Philosophiának és Orvosi Tudománynak Doktora...*

és ezen esztendőben a Királyi Tudományok' Universitásátának Rectora. Híres könyv volt ez és nagy tekintélyű tudós a szerzője. Hírét főképp annak köszönhetette, hogy a rendszeres orvostudományt először adta magyar nyelven. Ezért becsülték sokra nemcsak a tudósok, hanem a költők is, akik közül hárman is megénekelték az érdemes szerző dicsőségét. A műnek 1794-i kiadása elé, amely egyes részeknek 4-ik vagy 5-ik kiadása is lehetett, három magyar költő üdvözlő verse van nyomtatva, Ányos Pálé 1778-ból, Földi Jánosé 1790-ből és Csokonaié 1793-ból. A három vers közül egyik sem emelkedik az alkalmi költemények színvonalán felül és hogy Csokonai a magáét mégis fölvette *Alkalmatosságra írott versei* közé e címen: „A híres Rácz Sámuel úrhoz”, — arra biztonnal ifjúkori kedves emlék indította. Tudnunk kell ugyanis, hogy ezeket az üdvözlő sorokat 1793 elején, alig 19 éves korában írta Csokonai és hogy ezt az ifjú költői zsenjét a kornak egyik orvos-kitünősége, az egyetemnek éppen abban az évben *magnificus rektora* nyomatta a tudományos műve elé díszítő bevezetésül. Milyen biztató elismerés, milyen buzdító kitüntetés lehetett az a kollégium szűk falai közé zárt teológus diákra nézve, hogy nevét egy országos tudós könyve hordozza körül, hogy nagyra becsült költőkkel és írókkal, Ányossal és Földivel egyszerre és egy sorban kerül az olvasó közönség, orvosoknak készülő tanult emberek ismeret-ségébe. A pesti királyi egyetem rektora és a debreceni kálvinista kollégium tógátus diákja egyazon könyv lapjain szólal meg, mondhatnók egyazon gyékényen árul. Ne csodáljuk aztán, hogy az ilyen kitüntetésektől óriásodó lelke nem tudott ismét az iskolai kicsinyes törvények és szorító rendszabások közé törpülni.

A magyar helyesírás szótára és szabályai az iskolai helyesírás alapján. Nincs helyesírási szótár, mely a magyar szókinest ily kimerítően hozná. A magyarban használt idegen szókat magyaros és eredeti helyesírással és a jelentés magyarozatával közli. Az elméleti részben közölt cikkek, mint: az összetett szók, az igelaakok és a földrajzi nevek írásmódja, a helységnevek helyragozása, a számnevek és származékaik és a címek írásmódja, a helyesírás történetéből, vezérfonál a helyesírás elsajátítására (középiskolát nem végzetteknek) stb., továbbá a szótári részek közel 150,000 szóalakja nélkülözhetetlenül teszik ezt a művet minden írással foglalkozó ember számára. Az is helyes eszméje a szerzőnek, hogy munkájában, jobbra a latin és német nyelv hatása alatt elterjedt rossz magyarságú kifejezéseket felünteti és javítja. (Simonyi Zsigmond *Helyes Magyarsága* után.) A többféle írásmóddal járatos szóknál a jobb íróink által használt alakokat használja. A sok évi tanulmányra és gyakorlatra valló munka megírásában legjelesebb nyelvészeink segédkeztek. A könyv ára erős puha kötésben 5 kor. Kapható minden könyvkereskedésben. Megrendel-

hető kiadóhivatalunk útján is. Aki a szerzőnél (Horváth Endre, Kispeszt, Báthory-utca 48.) rendel meg, féláron kapja. Három példányig való rendelésnél a postaköltséget a rendelő viseli.

Világatlasz. Szerk. gróf Teleki Pál dr. és Kogutovitz Károly dr. Ez az értékes magyar vállalkozás mind nagyobb-nagyobb arányokban bontakozik ki. Megjeleni a 3. füzet is immár s benne foglaltatott a Déli sarkvidék, mely nem terra incognita már s melyen a sejtelmes fehérség kezd lassan-lassan eltűnedezni. A 70° szélességi fokot már minden oldalon meghaladták a felfedezők s mint előretolt őrsők állanak a felfedezett szárazföldek. Franciaország, Olaszország s nyugatázsia térképe mind egy-egy bizonyítéka a magyar szellem és térképművészet kiválóságának s mintái lehetnek a világos, könnyen áttekinthető s pontos térképnek. Megemlíthetjük végül a Világatlasznak művészi, hangulatos s kifejező szépségű levelező lapjait, melyek mind hivatalva vannak az érdeklődés felkeltésére s bizonyára széles körben kedveltek, kapósak és elterjedtek lesznek. A kiadó vállalat a Magyar Földrajzi Intézet R. T. Budapest, Rudolf-tér.

A pápai református főiskola könyvtárának katalógusa. II. Borsos István. A pápai főiskola könyvtárának 10 éves történetét adja ez a testes 352 oldalas, 4 ívrétes alakú könyv, még pedig eredményes 10 év történetét. Ezalatt a 10 év alatt 5082 mű 12,269 darabbal gyarapodott a könyvtár s ezt az anyagot adja feldolgozva a kötet, mely idő alatt mintegy 40 ezer koronát költöttek a könyvtárra. Érdekes megemlíteni, hogy a katalógus a könyvek alakja szerint osztályozza az egyes szakokat pl. 2. r., 4. r., 8. r., amire a könyvet kereső ember ritkán kíváncsi, sőt ami inkább zavar, semmint elősegít. A könyvtár jelenlegi állománya 17,590 mű, 36,347 kötetben és ide tartozik még a: 1. Baldacci-féle metszetgyűjt., 2. magyar és 3. Görög, barbár, római érmek gyűjt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Tanárválasztás.** Két új tanár tette le az esküt most az egyházkerületi gyűlés színe előtt. Kiss Ferenc a VI-ik (belmissziói tanszak tanára) ez a kipróbált nagy erő és U. Szabó Gyula gimnáziumi tanár, ez a sokat ígérő fiatal tehetség. Két új tanár eskütétele hangzott el és ime ismét tanár választásra indult el az egyházkerületi közgyűlés, melynek sorában ez alkalommal a hájdu városok követői és a debreceni nagy egyház tanárválasztó küldöttei is megjelentek. A debreceni kollégium tanárai, ugyanis nagy mozgalmak között, hosszú viták, próbák, — kari, tanácsi, közös professzori és igazgatótanácsi felvonulások után a kerületi gyűléstől erre megbízott 8 férfiak (megbízható vezető méltóságok) a debreceni egyház ha-

sonló számú 8 követe és a néhai Kovács Lajos tanszéket illetőleg a hat hajdú város választják. A nemes hajdú városok: Hajdúböszörmény, Szoboszló, Nánás, Hadház, Vámospércs és Dorog tették e tanszéki alapítványt (lám a híres *kun* városok is tehettek volna ilyet); helyes és méltányos tehát, hogy a változások alkalmával a választásban ők is részt nyerjenek. Ez a választás az Orosz István igazgató nyugalomba vonulásával, illetve a Nagy Vilmos eltávozásával következett be, kinek helyére 13 szóval dr. *Veress István* választott meg. A Török Péter helyére pedig *Radó Endre* nyíregyházai főgimnáziumi tanár nyert elnöki döntéssel szép elhivatást. A dr. Veress István neve ismeretes lapunk olvasói előtt és az ő megválasztása a nagyhirű debreceni tanító képezdére nézve is valósággal eseményt jelent. Radó Endre jeles erő, kihez hasonlóképen nagy reményeket fűz a debreceni kollégium, mely a nagy eseményekkel, az új főgimnáziumi építkezéssel, internátusokkal, új tanárokkal (akiknek működéséhez szerencsét kívánunk) új fejlődés küszöbére érkezett. Mint a régi dicső múltban, a jövőben is a nagy tanárok voltak az első tényezők. Legyenek azok az új 4 tanárok is, akiket szeretettel üdvözlünk.

— **Lelkészcserék.** Két derék segédlelkészünk nyert most hirtelenében elhivatást. A híres felsőszabolcsi traktusba kebeleztetett petneházai egyház *Keresztesi László* gégyényi segédlelkész, Vass Mihály esperes káplánját választotta meg. Ugyancsak meghívás útján tölthetett be a paszabi lelkesi állás is, hol a hívek bizodalma *Hegedűs Albert* aradi segédlelkész, a Csécsi Imre tanácsbíró káplánját ültette be az üresen maradt papi székbe. A fiatal pásztorokat a derék petneházai és paszabi híveket ez alkalomból szeretettel üdvözljük és Istentől kívánunk nekik minden jót.

— **Halálozás.** Vas Mihály esperes szomorúan tudatja velünk Fekésházy Gyula nagyvarsányi lelkes halálát. Hosszas, 8 évi súlyos betegséggel próbálta meg őt és az övéit a gondviselés. Megpróbáltatásait híven megállották és zúgolódás nélkül viselték. Most immár megszabadítottak. Meg a bús halotti alkalommal, melyen (folyó hó 25-én) a hívek és környékbeliek nagy és általános részvéte, a felek és gyászos közönség meghatott sokasága közt Vas Mihály esperes, Szentpétery István mogyorósi lelkes és a sírnál Goócz Lajos nagyvarsányi segédlelkész szolgáltak.

A sokat szenvedett hű pásztor pihenjen csendesen. A szomorodott család és a lelkészét vesztett kis sereg vigasztaltassanak meg. A B. F. R. A.

— **Bélteky Lajos meghívása.** Szoboszló népszerű lelkészét Bélteky Lajost, a debreceni kántus és városi dalárda egykori híres tagját a szatmári fényes egyház egyhangúlag meghívta lelkészül. Nagy dolog ez az egyhangúság egy nagyvárosi gyülekezet részéről, még nagyobb dolog pedig a szatmári papság megyebeli emberre nézve. A Béltekyeknek egész Szatmárban és Biharban jó hírük s nevük vagyon. Az van a sok derék Béltekyek között Szoboszló immáron csak volt lelkészének, az iskolát építő, társadalomban kedvesen forgolódó Bélteky Lajosnak is, kinek egyhangú elhívása záloga annak, hogy ezután békesség lesz Szatmárban is, a kettős, hármaspapságú régi híres és nevezetes egyházban, békesség addig is, míg a Szatmár városi egyházmegyét megcsinálják, ami reméljük, minél hamarabb bekövetkezik. Addig is szerencsét a szép egyetértő és kitüntető elhíváshoz mindkét részre. Itt adjuk tudtul, hogy Bélteky Lajos beköszönése a király-ünnepen, június 8-dikán lesz.

— **Temetői ünnep.** Néhai hegymegi *Kiss Áron* püspök sírjánál kegyeletes ünneppel áldozott a tiszántúli egyházkerület. Elkészíttette síremlékét Somogyi József debreceni fiatal szobrásszal (aki a Diószegi emléket és a Kálvin mellszobrát is mintázta) és most a egyházkerületi közgyűlés alkalmával főgondnokával és püspökével az élén alkotó tagjaival, a családdal, nagyszámú városi közönséggel együtt szerdán este 6 óra felé elzarándokolt a Kossuth, régen Ceglédutcai temetőbe, hol a nagy időket élt, nagy eseményekben forgott, nagy püspök nyugoszik. Most már szép szürke kőből készült emlék alatt, mely a Megváltót ábrázolja, amint valami sír fölé hajlik. Mélabúsan esendült a virágos ákácok alatt a debreceni főiskolai kántus éneke. A régi olasz szolamú melódiát dalolták, melynek sorai: „Im pompázva a kikelet” most is szívünkbe vágta. Teljes volt a Görömbe Péter esperes gyönyörű emlékeszédének a hatása, melyet Tisza István gróf is megilletődve hallgatott végig. Meg egyszer felcsendült a kántus éneke, elszlott a nagy és válogatott közönség, esend és homály borult a temetőre, melynek bokrai között fülemile sereg fészkel, hol a sírokon emlékezetnek virágai illatoznak s a bús fejfák felett nagy ákácok bólingatnak. Bólingatnak a néhai b. e. Kiss Áron püspök sírja felett is

THURZÓFÜRED

A déli szépségnek egy remeke, ősi fenyvesek közepette. Vasuti állomás Gölniczbánya. 572. m. Posta és távirda helyben. ELSŐRANGÚ KLIMATIKUS GYÓGYHELY. Vízgyógyintézet, vízkurák, inhalációk, diétás kurák, szabad-, nap- és tófürdők, villanyozás és massage. Mindennemű idegbajok, légzési, emésztési, vérkeringési, anyagesere és más egyéb bajok ellen. Igen védett hely, állandóan enyhe, szép-tavaszi időjárás. Kétféle konyha és olesó ellátás. Elő és utóidényben 30, július elejétől 6 hetit tartózkodás után 30 százalékos árengedmény. Szobák egész időnyre olesó átalányárban bérelhetők. Állandó fürdőorvos

Dr. Vladár Lajos. Prospektussal szolgál a fürdőigazgatóság.

és szelíden takarják a sirt, melynek fejénél a Megváltónak bánatos, de mégis biztató alakja áll, mintha mondaná: Jól van, jó és hű szolgám. Jól van, jól van ott a temető hantjai alatt.

— **Tanácsbíró választás.** Nevezetes és jeles egyháza a felsőszabolcsi egyházmegyének a szép templomára s két iskolájára büszke Döghe. Régi nemesi fészek, árnyékos fák közé rejtett úri lakokkal, vendégszerető ősöknek vendégszerető és szíves vendéglátó utódai lakoznak azokban. Szép egyházának hívei szorgalmasak, otthon takarékosak, az egyházat illetőleg áldozatkészek. Ez a templomba járó, egyházat szerető magyar nép vallja szeretett papjának az egyházmegye pénztárosát Ozsváth Pál nagytiszteletű urat, néhai Kiss Áron püspök vejét, a mi barátunkat, akit a felsőszabolcsiak most a tanácsbírói hivatalra méltóztattak. Érdemes férfiúra esett választásuk, ki mint az Orle megyei megbízottja, minden közügy lelkes bajnoka, hű barát, kartárs és ember rászolgált erre a kitüntetésre, melyhez ezennel mi is gratulálunk.

— **Böszörményi Lajos.** A Debreceni Protestáns Lap pünkösdi számában rövid közlemény adott hírt arról, hogy a legnagyobb csendben, szinte csak családja kicsiny körére szorítkozó puritán szerénységgel és egyszerűséggel ünnepelte meg Böszörményi Lajos, a nagyszabolcsi református egyház egyik lelképásztora 40 éves lelkészi működése jubileumát. A híradás reámutatott arra is, hogy ez az „Isten lelkétől lelkedzett“ lelképásztor, aki az ősi „szabad hajdú fészek“ lakóinak körében páratlanul álló, köztiszteletnek és általános szeretetnek örvend, méltán rászolgált volna arra, hogy jubileumi ünnepén minél impozánsabb módon kifejezésre jusson híveinek, barátainak, ismerőseinek meggyőződése, mely szerint jubileumi szent öröme, evangélium szerint való tiszta boldogsága a legteltesebb mértékben kiérdemelt. Megérdemelt, mert a lelkiismeret nyugalmanak ez a boldogsága majdnem egy emberöltőn keresztül példaként ragyogó igaz buzgósággal és hűséggel végzett munka fundamentumán épült s az épületnek éretnél szilárdabb pillérei: a tisztelet és szeretet. Tisztelet, eredményekben gazdag lelképásztori munkálkodása nyomában, szeretet, melyet szeretettel teljes egyéniségének varázsával váltott ki hívei szívéből. A tisztelet és szeretet sablon-szerű, zajosabb megnyilatkozásának útjában állott a jubiláltnak minden ünnepeltetést kerülő, puritán

jelleme s az a sok fájdalmas csapás, mely családjára ép a legutóbbi időben oly kegyetlenül le-lesújtott. Azt azonban nem akadályozhatta meg sem szerénység, sem családi gyász, hogy midőn köztudomásúvá lett a nevezetes évforduló, a következő vasárnapon e hó 18-án, zsúfolásig meg ne töltsék a szabolcsi hatalmas, nagy templomot tisztelő, szerető híveinek ezrei. De nemcsak híveinek minden rendű, rangú sokaságát láttuk ott az ünnepen, jelen voltak a római kath. egyház, a zsidó hitközség kiválóságai is nagy számmal, hogy egyetemben tisztességet tegyenek az Úr buzgó szolgájának, „az evangélium hirdetőjének“, aki az ünnepi funkciót végző Debreczeni István segédlelkész textusának ügyes alkalmazása szerint „*békességet hirdet, örömet mond a jóról, szabadulást predikál s aki azt mondja a Sionnak: Uralkodik a te Istened!*“ (Ezs. 52. 7.) Isteni tisztelet végeztével az egész gyülekezet az ünnepelt lakása elé volt, ahol dr. Balogh Elek városi orvos, presbiter s egyházmegyei tanácsbíró szívből jött s mély hatást keltett beszéddel üdvözölte a könnyekig meghatott lelkipásztort, ki hálás szavakkal mondott köszönetet az improvizált, de annál is őszintébb s melegebb ünnepeltetésért. Majd az iskolák (18) növendékei vonultak fel tanítóikkal élükön, ünnepi díszben, szeretetük kedves jeleivel, virágokkal halmozván el az atyjuk gyanánt szeretett iskolaszéki elnök lelkészi irodáját. A fénynek és melegségnek, a lélek és szív világának megkapó harmoniája hatotta át s tette jelentőség-teljessé ezt a minden keresettség nélkül jött ünnepet, mely az érdemes lelképásztort lelke mélyéig meggyőzhette a felől, hogy nem élt hiába, hogy 40 esztendő pályafutása csak külsőképen, megpróbáltatásait illetőleg hasonlítható a választott nép pusztai vándorlásához, de lényegében a kilüszött magasztos célhoz minden napnak munkájával közelebb vitte s így ép oly alapos lehet reménye, mint amily buzgó híveinek óhajta, hogy a 40 esztendő küzdelme után Isten kegyelméből immár a csapások és megpróbáltatások nélkül való, csöndes, békés munkálkodás ígért földje következék; várhatja, hogy Krisztusban való szent öröme, mint alkonyatban az árnyék, nőttön nőni fog sok vihart átélte családjá boldogságában egyháza javára, hívei öröme. Jogos e remény, hiszen „az igaz virágozik, mint a pálmafa és megnő, mint a Libanusnak cédrusa; az Úr házának plántái, a mi Istenünknek pitvariban virágoznak, vénségeiben is gyümölcsöznek, kövérek és zöldellők lesznek, hogy hirdessék az Urat az én kösziklámát igaznak lenni és hogy ninesen semmi hamisság ő benne“. (Zsolt 92. 13—16.)

Papp László.

Alulírottak a legmélyebb tisztelettel bátorodunk a Nagytiszteletű lelkész és kántortanító urakat értesíteni, hogy a pécsi Angster S. és Fia, orgona- és harmonium-készítő cégtől megválva, ismét Egerbe, önálló működésre tértünk vissza. Ajánlkozunk a legújabb légnymatu pneumatikus esőrendszer szerint épült orgonák készítésére. Mindenemü orgonák átalakítását, javítást és hangolását mérsékelt árban és lelkiismeretes pontossággal teljesítünk. Orgonák jókarban tartását az ország bármely részében elvállaljuk. Teljes tisztelettel

Cseh István és Fia

orgona- és harmonium-készítők

Egerben,

Kovács János-utca
19. szám, saját ház.

— **Premontrei szerzetesek Budapesten.** Ismeretes, hogy dr. Csernoch Jánosnak, az új hercegprimásnak egyik sarkalatos programpontja, hogy Budapesten szerzetesi plébániákat létesít. Úgy látszik, ez a tervszerű szerzetesáramlás Budapestre már megindult, amint ez az alábbi kassai jelentésből kitűnik: A jászóvári premontrei kanonokrend pünkösdkor Jászóváriban dr. Takács Menyhért prelátus és prépost elnöklésével három napon át tartó káptalani nagygyűlést tartott. Takács Menyhért megnyitó beszédében hangoztatta, hogy a rend budapesti tanárképző-intézetét gyakorló főgimnáziummal akarja kibővíteni, illetve kapcsolatba hozni és dr. Csernoch János hercegprimás óhajlásához képest hajlandó arra is, hogy rendje tagjaival a fővárosban templomi kultuszt tartson és pasztorációt végezzen. E végből szükséges, hogy a rend Budapest valamelyik alkalmas városrészében templomot, társházat és főgimnáziumot építsen és mostani hittudományi és tanárképző-intézetét is oda helyezze át. Kijelentette a jászóvári prépost, hogy e kulturprogram megvalósításáért a legmesszebbmenő áldozatokra kész és azt a biztos reményét fejezte ki, hogy a fővárostól alkalmas telket, a vallásalapból és kultuszminisztériumtól pedig megfelelő anyagi segítséget fog kiisközölni. Ezért már a közel jövőben megokolt fölterjesztést fog intézni az ország hercegprimásához, a kultuszminiszterhez és a főváros tanácsához és ha mindeme tényezők jóakarató támogatását megnyernie sikerül, körülbelül három év alatt abban a helyzetben lesz, hogy a tervet valóra válthatja. A káptalan tagjai örömmel vették tudomásul a nagyszabású programot. És a mi pesti atyánkfiai?

— **Figyelmeztetés és kérelem** Egy *Tamás Gyula* nevű egyén, magát cégünk megbízottjának adva ki, mindenféle előlegeket vesz fel, a megrendelt könyveket azonban nem szállítja. Figyelmeztetünk mindenkit, hogy Tamás Gyula *soha alkalmazottunk nem volt* s ezért, ha mint ilyen jelentkezik, tessék a legközelebbi rendőrséget, vagy csendőrséget értesíteni, mert számos oldalról hozzánk érkezett panasz folytán Tamás Gyula ellen a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitányságánál még f. évi április 12-én 39,311. sz. alatt a bűnvádi feljelentést megtettük. Különösen kérjük a lelkész és tanító urakat, hogy Tamás Gyulára, aki a legutóbbi értesítések szerint

jelenleg a *Dunántúli megyékben* járkal, a hívők figyelmét felhívni szíveskedjenek, hogy ezáltal azok megkárosítása elkerültesse. Budapest, 1913 május 21. Hornyánszky Viktor könyvkiadóhivatala.

— **Élőkeresztyén legátus.** Az érmellék egyik békés egyházába került ez a csudabogár, akiből az új fajta inspiráció olyan extemporizált jajgató imádságot és oknélküli dorgáló prédikációt szorított ki a pünkösdi szent ünnepén, hogy a békés hívek megbotránkozva zúdultak fel s felfogadták, hogyha még egy „élőkeresztyén“ legátushoz lesz szerencsétlenségök, megszüntetik a legációt. Az egyház kurátora egyébként megtagadta a legátusi tiszteletdíj kiszolgáltatását s miután a szokatlan prédikációban az foglaltatott, hogy a legátus odamenetele alkalmával a legelső udvarból káromkodást hallott, nyomozást indítottak a felbőszült hívek, melynek eredménye csaknem az lett, hogy az ártatlan tulajdonost elpüfölték a neki imputált bűnért. Az illetékes esperes a szokatlan jelenségről értesítette a püspök urat s jövőben lesz kellő intézkedés, hogy az ily fajta gyenge szárnypróbálgatásoktól s megbotránkoztató extemporizált imádságtól s beszédektől, valamint következményeitől a gyülekezetek megmentessenek.

— **Reversális statisztika.** A m. kir. központi statisztikai hivatal havi közleményei szerint f. év január havában a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél az ág. hitv. ev. egyház vesztesége: 46, februárban: 31, márciusban: 17; a református egyháznak januárban volt egy nyeresége, februárban 29 vesztesége és márciusban 30 nyeresége. — 1896-tól—1911-ig az egyes hitfelekezetek nyeresége (+), vagy vesztesége (–) a következő: Róm kath. + 9691. Gör. kath. + 251. Egyéb fel. + 1·5. Összesen + 9943·5. Reform. — 3505. Ág. hitv. ev. — 3621·5. Gör. keleti — 1901. Unitárius — 202. Izraelita — 697. Egyéb — 14. Gör. kath. (1896. és 1905-ben.) 3. Összesen: 9943·5. Kassa. Homola István ev. lelkész.

— **Az énektanítás új módszere.** Érdekes előadást tartott *Kapronczay Mihály* székesfővárosi énektanár a csalogány-utcai tanítóképzőben, az énektanítás új módszeréről. A jeles pedagógus, aki már egy évtized

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZI TÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

óta nagy sikert ért el az általa feltalált és kipróbált módszer segítségével, elméletét egy mintatanítás keretében tette szemlélhetővé, amelynek folyamán a gyermekek meglepő eredményt mutattak föl. Nyolc-tíz éves gyermekek, akik először énekeltek kótáról, biztosan eltalálták a hangokat, mert Kapronczay módszerével az eddigi száraz kótaolvasást játékká változtatta át. A gyermekek természeti hangokat utánóznak s a hangszerek (trombita, furulya stb. hangjának is szerep jut az elmés és kedves játékban. Kapronczay előadását kétszeresen értékesé teszi az a körülmény, hogy idevágó vezérkönyvek hiányában, eddig az énektanítás rengeteg gondot és hiábavaló veszélyt okozott a népiskolák tanítóinak, míg az ő módszerével biztos eredmény reményében foghat munkához minden pedagógus s ami fő, a gyermekek lelki életének tökéletes átértésével alkotta meg Kapronczay ezt a modern módszertani vívmányt, amelyet a főváros iskoláiban még mindig nem méltányolnak eléggé. A vidéken azonban annál nagyobb iránta az érdeklődés.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Mukatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Nyiltér.*

Nagytiszteletű és tekintetes Egyháztanács!

Egyházi életünkben, a békés, igazi, hamisítatlan krisztusi szeretettől vezérelt együttműködés ez ősi fészkeben, ez utóbbi időkben oly valami nyomasztó, lelket sorvasztó szellem fészkelte be magát, mely hitem, érzésem, lelkem teljes meggyőződése szerint már nem a vallás magasztos hivatását szolgálja, a szívekben nem a béke, a felebaráti szeretet, a szerénység magvat plántálja el, hanem, sajnos, a viszály, a gyűlölködés, a pártoskodás, a gőg, elbizakodottság s minden más rút, alacsony szenvedélyeket tart ébren, ápol s nevel.

Egyházi, iskolai ügyek intézésében a békés, jóindulatú, szeretetteljes, egymás megértés, mellyel a múltban oly sok üdvöst s hasznosat alkottak: ma már száműzve van. Szenvedélyes harc, háború törhet ki most minden kérdésben; nincs érdem, nincs tekintély, mely azt lokalizálhatná s ami fájó, nem mindig a közjóért, hanem sokszor hiúságért, az egyéni érvényesülésre való örült törekvésért.

Mindezeknek a látásától én már régen megundorodtam. Mint valami mérges gáz fojtogat ez egyházi életünkbe becsémpészett szellem. Kezdi belőlem kiölni szeretetemet, kezdi tisztelőmet oszlatni azok iránt, akik annak magyarázására, hirdetésére hivatva vannak.

Most legutóbb is, ily állapotok közepette nyúlt bele egy durva, bűnös kéz egy valóban boldog család szentélyébe és a harcot, mely a vallás és szeretet jegyében vivatott; egy mély, finom érzésű ember nemesen érző szíve vérenek kifröccsenése döntötte el s a rút, aljas emberi szenvedély kiesapó lángját, 7 neveletlen árva s egy nagy bánatú özvegy omló könnyei öntözik.

* Az illető ismételt felszólítására közöljük. E cikkért, melynek tenorját különben is helytelenítjük, semmi felelősséget nem vállalunk.
Szerk.

Nem bírom a fojtó legkört, vágyom ki belőle. Ennélfogva..... az egyháztanácsosi tisztsegről ezennel lemondok, ; mert az annak mostani belső életére is világot vető ártatlan vérben fulladt emberhajsza után magamat otthonosnak sohasem érzem.

A nagytiszteletű és tekintetes Egyháztanács minden egyes választott tagja iránt vagyok:
Szatmár, 1913 ápr. 8-án.
Tisztelettel

Demjén Sándor.

Pályázat.

A mezőtúri református főgimnázium fentartó testülete egy helyettes tanári állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak a matematika-physika szakcsoportra készült, protestáns vallású tanárjelöltek. Akik németül, vagy franciául beszélnek, előnyben részesülnek.

Az állás javadalma 1000 korona készpénz, továbbá lakás, fűtés, világítás, teljes ellátás az internátusban. A megválasztott kötelessége lesz: tanítás, heti 7 órában és állandó felügyelet az internátus növendékeire. Az állás 1913 augusztus 28-án foglalandó el.

A kellőleg felszerelt és a református egyháztanácsához címzett kérvények 1913 június hó 21-ig küldendők be a főgimnázium igazgatóságához.

Mezőtúr, 1913 május 21.

Borsos Károly,
igazgató.

Csomasz Dezső,
ig. tanács elnöke.

Pályázati hirdetés.

A kecskeméti református jogakadémián a magyar közigazgatási jog, statisztika és művelődéstörténet; továbbá a peres és perenkívüli eljárás, váltó- és kereskedelmi jog tanszékei megüresedvén, e tanszékekre ezennel pályázat hirdettetik.

A tanszék javadalmazása, — amennyiben rendes tanárral töltetik be, Kecskemét város pénztárából folyósított 3200 korona törzsfizetés, 1120 korona lakbér és a 6. szolgálati évről öt évenként ismétlődő és 2000 koronáig emelkedő 400 korona ötödéves korpótlék, valamint a VII. fizetési osztálynak megfelelő állami fizetéskiegészítés.

A rendes tanár tagja az országos tanári nyugdíjintézetnek. Nyugdíjjogosultságát és fizetési kötelezettségét az 1894. évi XXVII. t.-c. szabályozza.

Rendes tanároknak csak oly pályázók választhatók meg, akik egyetemi magántanári képesítéssel bírnak.

Rendkívüli tanároknak választhatók azok, akik szaktudori oklevéllel bírnak. Kötelesek azonban öt év alatt az egyetemi magántanári képesítést szak tárgyak valamelyikéből megszerezni. A rendkívüli tanár a magántanári képesítés megszerzéséig 2600 korona törzsfizetést és 700 korona lakpénzt húz. A rendes tanár számára megállapított javadalmazás öt a magántanári képesítéssel ellátó miniszteri intévény keltét követő hó 1-től illeti; 400 kor. ötödéves korpótlékhoz való jogosultsága azonban szolgálatba lépése időpontjától kezdve számíttatik.

A megüresedett tanszéket Kecskemét város törvényhatósági bizottsági közgyűlése választás útján tölti be. A megválasztott tanár tanszékét 1913 szept. 1-én lesz köteles elfoglalni s ez időtől kezdve lép a tanszéket megillető javadalmak élvezetébe.

A pályázni kívánók eddigi tanulmányaikat, minősítésüket, irodalmi működésüket, esetleges hivatali alkalmaztatásukat, katonakötelezettségi viszonyait, egészségi állapotukat, rövid életrajzukat feltüntetve és erkölcsi bizonyítvánnyal fölszerelt pályázati kérvényüket és pedig, ha közszolgálatban állnak, közvetlen felettes hatóságuk útján, 1913. évi június hó 15-ig alulírottához nyújtják be.

Kecskemét, 1913 május 25.

Györfly Balázs,
a jogakad. ig. tanács h. elnöke.

Nyári ruháit tisztítsassa Wacha Róbert

ruhafestő és vegyítisz-
tító gyárában Simonffy-
utca 55. szám alatt.

Tavaszi, nyári árjegyzék kivonata

Neumann M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiu- és leánykaruha üzletéből

Egysoros sacco-öltöny

tartós, jó, angol divat cheviotból, divatos minták 38—, 44—, 52—, 58—; Valódi kék cheviotból 44—, 48—, 60— K-ig; Csikos divat-kamgarnból, pótol mérték szerinti rendelést 66—, 70—, 84— K-ig.

Teljes Ferenc József-öltöny
finom fekete meltonból 86— K.

Jaquet és mellény

fekete Hymalaya-cheviotból, legdivatosabb facon, 66— korona.

Egyes fekete dosking nadrág

17—, 24— koronáig.

Divat-nadrág

kamgarnból, 16— K-tól feljebb.

Felöltő

divatos angol sávós vagy kockás cheviotból, belés nélkül, harangszabás 36— koronától feljebb.

Eredeti angol eső-köpeny

drapszinü gummiszövetből, allómell, Raglán ujjakkal 50— kor.

Felöltő

félbő, mérsékelt haranggal és sarkos bevágással, hosszú facon, kéz-elő hajtókával v. anélkül, egyszintű szürke Shettland 32—60, K-ig sávós angol Homespun 40—70 K-ig, doublszövetből 48—90 koronáig.

Körögallér rövidebb és hosszabb.

Turista-, vadász-, sport-, kerékpár gallér csuklyával v. anélkül, zsolnai loden, minden színben 28—32, vízhatlan teveszőr 26—32—36, zsolnai és angoldivat cheviot 28—36—40.

Felöltő ifjaknak 12—16 évesig

Bluzos kosztüm

kék cheviot 20 K, szürke vagy drapp divatszövet, csinos minták selyem csokorral 16 K-tól feljebb.

Vadász-kosztüm, iskola-kosztüm, kétsoros felöltő

6—15 éves leánykáknak, angol divat cheviotból, belés nélkül 30 K.

Egybeszabott ruhácskák

3—10 éves leánykáknak kék kamgarn-cheviotból, elől üregránccal, sima hátulja, alul plissével, matröz gallér, fehér sujtással, arany gomb lakóvvel 28 koronától feljebb.

Norfolk kosztüm

mellénnyel 9—15 éves fiuknak, célszerű kockás vagy divatos szövetből nadrág pánntal vagy térdnadrág 32 koronától feljebb.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, **papi palástokat** és **fővegeket**, sikkes vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovsky András

papi, egyenruha és uri szabó
Debrecen, Kossuth-u. 4.

Tintner J. E.

kaucsuk- és fémbélyegző-gyár és véső műintézete Budapest IV. Kigyó-tér 5 sz.

Készít mindennemű címtáblákat zománcból, sárga- és vörösrézről, horgany és rézöntvényből raktáron tart számozó és keletjelző bélyegzőket. Zománc táblákat mindennemű felirattal. Zománc és vésett számokat. Pleh chablanokat bélyegző, vánkókat és bélyegző festéket, ugyszintén kimoshatatlan ruhajelző tintát fehérneműek jelzésére. :: :: :: ::

BUTOR

részletre és készpénzért igen jutányos árban kapható **Kovács Mihály** butoraktárában **Budapest, VII., Óvoda-u. 44.** (Garay-tér sarok). E lapra hivatkozók 10 százalék árengedményben részesülnek.

HA OLCSÓN

(partieban) akar vásárolni
: közel a vonathoz :
uri, női divat, rövidáru, bluz, pongyola, gyermek-ruhaszövet, delain, kreton, ernyő, harisnya és fűzőkülönlegességeket állandó alkalmi árban kaphatja

REICHMANN

DIVATÁRÚHÁZÁBAN
DEBRECEN, PIAC-UTCA 85.

a Royal-kávéházzal szemben.

Egyházi tisztviselők külön árkedvezményben részesülnek. — Kivánatra mintákat küldünk bérmentve. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

BURG IZSÓ

FÉNYKÉPÉSZETI, FESTÉSZETI ÉS
> FÉNYKÉPNAGYÍTÓ MŰTERME <

DEBRECEN, KOSSUTH-U. 24.

Műtermemben készülnek minden szakmába vágó fényképek, ugymint fényes és matt képek, pigment, gummi, Platinotypia, a legkisebb képről életnagyságu nagyításig. 000000
KÜLÖNLEGESSÉGEK: Külső csoportokban. gyermekfelvételekben, menyasszonyi képekben. Ujdonságok színes levelező lapokban. Felvételek kivánatra háznál is eszközöltetnek.

Bejelentett felvételek este villanyvilágítás mellett eszközöltetnek.